

УДК: 330.332-048.65

Новосад Ігор Володимирович
(аспірант ПВНЗ «Європейський університет»)
ORCID ID 0009-0000-1294-0049

Шпак Зорян Іванович
(аспірант ПВНЗ «Європейський університет»)
ORCID ID 0009-0002-3508-9140

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ЗАСОБИ ПОКРАЩЕННЯ

Анотація. Інвестиційна привабливість підприємства є фактором його стійкого розвитку та конкурентоспроможності. У статті розглядається сутність інвестиційної привабливості, її основні складові та фактори впливу. Проаналізовано сучасні підходи до оцінки інвестиційної привабливості та визначено основні напрями її покращення. Особливу увагу приділено питанням оптимізації внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств, а також роль управлінських рішень у цьому процесі.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, підприємство, інвестиції, оцінка, конкурентоспроможність, фінансовий стан, стратегічний розвиток.

Постановка проблеми. Інвестиційна привабливість підприємства є ключовим фактором забезпечення його фінансової стійкості, розвитку та довгострокової конкурентоспроможності. У сучасних умовах глобалізації, нестабільності економічного середовища та посилення конкуренції підприємства змушені шукати ефективні шляхи залучення інвестиційних ресурсів. Формування позитивного інвестиційного іміджу потребує комплексного підходу, що враховує внутрішні та зовнішні фактори, які визначають рівень довіри з боку потенційних інвесторів. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених оцінці інвестиційної привабливості, питання її покращення в умовах динамічних змін зовнішнього середовища залишається актуальним. Виходячи з цього, дана стаття спрямована на дослідження сутності інвестиційної привабливості, аналіз сучасних методів її оцінки та визначення основних заходів щодо її підвищення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інвестиційної привабливості підприємств широко висвітлена в наукових роботах як українських, так і зарубіжних дослідників. також, методики оцінки інвестиційної привабливості розглядалися в працях Вігульської Р.Б. [3], Сметани Д.О. [9], Краснокутської Н.С. [6], які підходять до цього питання через призму фінансово-економічного стану підприємств, їх конкурентних переваг та ринкової позиції. У міжнародній практиці широко застосовуються моделі оцінки, засновані на фінансових коефіцієнтах, SWOT-аналізі, PEST-аналізі та рейтингових системах. Водночас питання покращення інвестиційної привабливості підприємств у контексті сучасних викликів залишаються відкритими та потребують подальшого дослідження.

Мета статті. У цій статті є визначення сутності інвестиційної привабливості підприємства, аналіз ключових факторів, що на неї впливають, та розробка заходів щодо її підвищення з урахуванням сучасних економічних умов і потреб інвесторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування належного інвестиційного клімату, стимулювання та захист капіталовкладень, залучення та максимально ефективного

використання коштів інвесторів становлять ключові напрями державної політики в галузі інвестування. У сучасних ринкових умовах одним із найефективніших шляхів розвитку та розширення підприємств визнається саме зовнішнє інвестування, після чого воно істотно впливає на економічне зростання через механізм реального інвестування. При цьому, забезпечення фінансової складової інвестиційного процесу активізовано критичною умовою для стратегічного поступу підприємств. Особливо відчутною ця проблема є для суб'єктів господарювання, які мають обмежені власні витрати й застарілу матеріально-технічну базу, отже залучення нових фінансових ресурсів для них життєво необхідне. За умов значної конкуренції на ринку постає потреба в підсумковому аналізі привабливості кожного конкретного підприємства, і інвестор може прийняти обґрунтоване рішення щодо доцільності фінансування. Водночас, при досягненні наукового осмислення проблеми залучення реальних інвестицій, залишається низка невирішених питань і термінологічних розбіжностей, що вказує на актуальність подальших досліджень у цій сфері [3].

Інвестиційна привабливість – це комплексна характеристика підприємства, яка охоплює економічні, соціальні та фінансові аспекти його діяльності, які роблять його привабливим для залучення капіталу. Вона формується на основі аналізу фінансово-економічних показників, ринкових позицій підприємства та очікуваних результатів інвестиційної діяльності, що дозволяє оцінити доцільність капіталовкладень [6]. Для ефективного залучення інвестицій важливо не тільки створити сприятливі умови для нових інвесторів, але й зберегти вже залучений капітал. Інвестиційна привабливість має сприяти оптимальному використанню ресурсів, максимізуючи економічні та соціальні перспективи від реалізації інвестиційних проєктів. У структурі інвестиційних ресурсів розрізняють внутрішні та зовнішні джерела. Внутрішні ресурси складаються з власних коштів підприємства, які спрямовуються на фінансування інвестиційних проєктів. Зовнішні ресурси, своєю чергою, охоплюють залучений капітал, отриманий через кредити, емісію цінних паперів або участь стратегічних інвесторів [7].

Інвестиційна привабливість підприємства є багатовимірною характеристикою, що залежить від різних факторів та інтересів зацікавлених сторін. Відповідно, доцільно виділити такі її види:

1. Внутрішня оцінка інвестиційної привабливості – здійснюється безпосередньо самим підприємством, яке одночасно може виступати як об'єкт, так і суб'єкт інвестування. У випадках, коли організація має достатні фінансові ресурси та перспективні напрями їх вкладення, можливе самофінансування проєктів. Крім того, підприємство повинне чітко усвідомлювати свої можливості у конкуренції за залучення фінансових ресурсів, оцінюючи власні конкурентні переваги та потенційні ризики.

2. Зовнішня оцінка інвестиційної привабливості – проводиться зовнішніми суб'єктами, зокрема потенційними інвесторами та державними органами. Інвестори аналізують привабливість підприємства у порівнянні з іншими можливими об'єктами вкладення капіталу, обираючи найбільш перспективні варіанти. Зі свого боку, державні структури оцінюють інвестиційну привабливість підприємств у контексті розвитку окремих галузей, використовуючи ці дані для формування економічної політики та регуляторних рішень.

Залежно від типу інвестора, інвестиційна привабливість підприємства може мати специфічні акценти: 1) для кредитних інвесторів (банків, фінансових установ) ключовим фактором є рівень платоспроможності підприємства. Це пояснюється тим, що кредитор зацікавлений у своєчасному поверненні позикових коштів та виплаті відсотків, при цьому не розраховуючи на частку в прибутку від реалізації інвестиційного проєкту; 2) для інституційних інвесторів (інвестиційних фондів, компаній, пенсійних фондів) головним критерієм виступає загальна ефективність господарської діяльності підприємства та його

здатність до довгострокового зростання капіталізації. Вони орієнтуються на майбутню вартість активів та рівень прибутковості підприємства [1].

За критерієм часової перспективи оцінювання інвестиційної привабливості можна виокремити: 1) поточну інвестиційну привабливість, що відображає фінансово-економічний стан підприємства на даний момент, аналізує його фінансові показники, стабільність доходів та ліквідність активів; 2) перспективну інвестиційну привабливість, яка прогнозує майбутній розвиток підприємства, оцінюючи його здатність до адаптації в умовах ринкових змін, стратегічні плани зростання та можливі ризики [8].

Залежно від підходу до оцінювання інвестиційної привабливості розрізняють:

- Фундаментальну інвестиційну привабливість, що базується на комплексному аналізі фінансового стану, конкурентних переваг, внутрішніх та зовнішніх факторів розвитку підприємства.

- Психологічну інвестиційну привабливість, яка залежить від суб'єктивного сприйняття підприємства інвесторами, його ринкової репутації, рівня довіри до менеджменту та загальної інвестиційної культури. За метою оцінювання інвестиційну привабливість підприємства пропонується поділити на наступні складові: 1) залежно від характеру подальшого функціонування об'єкту. 2) незалежне функціонування об'єкту. Для поглиблення розуміння сутності інвестиційної привабливості підприємства нами створено класифікацію інвестиційної привабливості, яка зображена у таблиці 1.

Таблиця 1. Класифікація інвестиційної привабливості підприємства

3 позицій суб'єктів оцінки:	
- внутрішня оцінка;	- зовнішня оцінка.
За типом інвестора:	
- інвестиційна привабливість для портфельного інвестора;	- інвестиційна привабливість для інституційного інвестора.
За часовим горизонтом оцінки:	
- поточна інвестиційна привабливість;	- перспективна інвестиційна привабливість.
За підходом до проведення оцінювання:	
- фундаментальна інвестиційна привабливість;	- психологічна інвестиційна привабливість
За метою оцінювання:	
- залежно від характеру подальшого функціонування об'єкту оцінювання;	- незалежне функціонування об'єкту оцінювання.

Джерело: розроблено автором на основі джерел [3; 6; 7]

Інвестиційна привабливість формується на різних рівнях економіки – від мікроекономічного (рівень окремого підприємства) до мезо- та макроекономічного рівнів (галузевий та національний контекст). Інвестори при прийнятті рішень про вкладення капіталу враховують широкий спектр факторів, які відображають стан бізнес-середовища на кожному з цих рівнів. На сучасному етапі існує система показників, що дозволяє оцінити фінансовий стан компанії та застосувати її інвестиційну привабливість. Комплексний аналіз включає вивчення фінансової звітності підприємства, оцінку його ринкової позиції, перспектив розвитку, а також аналіз макро- та мікроекономічних умов, які впливають на можливість ефективного залучення та використання інвестицій. На рисунку 1 показано фактори, що впливають на інвестиційну привабливість на кожному з цих рівнів. Інвестиційна

привабливість підприємства формується під впливом різних чинників, серед яких особливе значення має інвестиційну активність, обсяги залучених коштів, рівень їх освоєння та ймовірність отримати інвестором отримання прибутку [8]. Виробничий чинник відображає загальний рівень розвитку підприємства та прогнозовану норму рентабельності основної діяльності. Значним показником є також темпи зростання капітальних вкладень, що характеризують здатність підприємства до масштабування та розширення ринку збуту. Окремо варто виділити інноваційний чинник, що проявляється у впровадженні сучасних науково-технічних розробок у виробничий процес і швидкою швидкістю переходу від етапу розробки до практичного застосування технологій. У ході досліджень інвестиційної привабливості підприємств різні автори надають перевагу різним аспектам впливу цих факторів, однак їх комплексний аналіз залишається ключовим для обґрунтування ефективних стратегій розвитку та залучення капіталу [10].

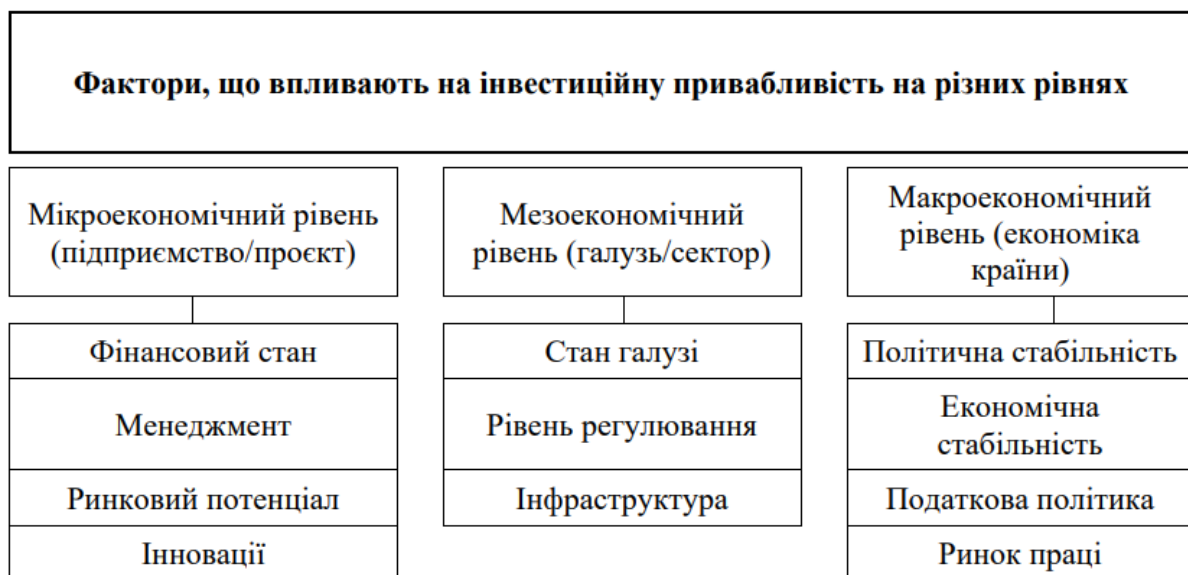

Рис. 1. Фактори, що впливають на інвестиційну привабливість на різних рівнях

Джерело: розроблено автором на основі джерел [8; 10]

Аранчій Д.С. та Гончаренко С.А. розглядають інвестиційну привабливість підприємства крізь призму двох основних груп факторів: загальної дії та регіональної (територіальної) дії [1]. До першої групи належать соціально-економічні та політичні аспекти, що розпочинають загальні умови інвестування на макрорівні. Соціально-економічні фактори охоплюють рівень розвитку економічних галузей, функціонування фінансово-кредитної системи, стан фондового ринку та рівень інфляції, які також впливають на формування сприятливого інвестиційного середовища. Політична стабільність, зокрема нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності, є визначальним чинником довіри інвесторів та загальної динаміки капіталовкладень. Водночас, Короткова О.В. пропонує іншу класифікацію, розділяючи фактори на дві групи: опосередкованого (зовнішнього) та сірого (внутрішнього) впливу [5]. Зовнішні фактори, такі як економічна політика держави, податкові навантаження, валютні навантаження та регулювання інвестиційної діяльності, є поза сферою контролю окремого підприємства. Внутрішні фактори, що залежать від управлінських рішень та фінансових стратегій підприємства, включають кадровий потенціал, структуру активів, фінансові ресурси, рівень технологічного розвитку та ефективність витратної політики. Саме внутрішні аспекти,

на які підприємство може одночасно впливати, є ключовими для підвищення інвестиційної привабливості, оскільки вони формують реальні конкурентні переваги суб'єкта господарювання.

Розгляд факторів, що залучають інвестиційну привабливість підприємства, дозволяє виявити слабкі місця в його діяльності та здійснити комплексну оцінку перспективності залучення інвестицій. Ґрунтуючись на аналізі цих показників, підприємство має змогу розробити ефективні заходи щодо мінімізації ризиків та підвищення власної конкурентоспроможності на інвестиційному ринку. Формування такої адаптивної моделі розвитку дозволяє підприємству посилити свої конкурентні переваги, створити сприятливий інвестиційний клімат та забезпечити стабільне зростання в довгостроковій перспективі [2]. Фактори впливу на інвестиційну привабливість представлені нами в таблиці 2.

Таблиця 2. Фактори впливу на інвестиційну привабливість

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
1. Галузева приналежність	1. Виробнича програма
2. Географічне розташування	2. Маркетингова діяльність
3. Наявність та доступність природних ресурсів	3. Управлінський облік та контролінг
4. Екологічна ситуація	4. Корпоративне управління
5. Культура та освіта населення	5. Кадровий потенціал
6. Економічна стабільність	6. Юридична діяльність
7. Соціально-політична стабільність	7. Виробничі технології
8. Нормативно-правова база	8. Стратегія розвитку
9. Інформаційне поле	9. Конкурентоспроможність
10. Пільги для інвесторів	10. Унікальність об'єкту
11. Розвинута інфраструктура	11. Тривалість інвестиційної програми
12. Економічна свобода підприємств	12. Рейтинг підприємства в галузі
13. Положення на світовому ринку	13. Платіжна дисципліна
14. Контрольні державні органи у сфері інвестування	14. Стан майна та фінансових ресурсів
15. Темп інфляції	15. Витрати
16. Можливість експорту	16. Структура капіталу

Джерело: розроблено автором на основі джерел [1; 2; 5]

Управлінський аспект інвестиційної привабливості підприємства розглядається як складна система економічних, фінансових та організаційних відносин, що формуються в процесі господарської діяльності та спрямовані на забезпечення стабільного розвитку підприємства, а також на задоволення очікувань потенційних інвесторів. Для проведення комплексної оцінки цієї системи необхідно враховувати широкий спектр показників, які відображають різні аспекти функціонування підприємства, його фінансовий стан, динаміку розвитку та конкурентні позиції на ринку [5]. Оцінка інвестиційної привабливості є одним із ключових завдань у сфері інвестиційної діяльності, оскільки процес ухвалення інвестиційних рішень завжди супроводжується певним рівнем ризику. Залежність між інвестиційною привабливістю та рівнем ризику є оберненою: чим сприятливішою є інвестиційна ситуація, тим нижчим є ризик для потенційних інвесторів, і навпаки. Важливо розрізняти ризики, що виникають у процесі інвестування, та ризики, характерні для конкретного виду діяльності підприємства. Кожна галузь має власний набір специфічних ризиків, окрім загальноприйнятих, що пов'язані

з макроекономічними факторами, ринковою кон'юнктурою, змінами нормативно-правового середовища [8]. Окрім зовнішніх ризиків, підприємство також може зіштовхнутися з внутрішніми якісними чинниками, що негативно впливають на його діяльність та, зрештою, призводять до зниження прибутковості для інвесторів. Таким чином, комплексний підхід до аналізу інвестиційної привабливості підприємства має враховувати не лише фінансово-економічні показники, а й галузеві особливості та ризикові фактори, які можуть суттєво впливати на результативність інвестиційної діяльності [6].

Інвестиційна привабливість підприємства значною мірою залежить від низки внутрішніх чинників, які можуть виступати як позитивними, так і негативними стимулами для ваших інвесторів. До основних факторів, що знижують рівень інвестиційної привабливості, належать неефективний менеджмент, недосконала структура активів, помилки у фінансово-економічній оцінці партнерів, нестабільний фінансовий стан підприємства, а також недостатній рівень кваліфікації керівного складу. Усі ці аспекти здатні істотно впливати на довгострокові перспективи розвитку підприємства та його позицію в інвестиційному середовищі [4]. Процес оцінки інвестиційної привабливості підприємства включає комплексний аналіз його діяльності, що охоплює як технологічні, так і фінансово-економічні аспекти. Яке, важливою є загальна характеристика підприємства, яка враховує рівень технологічного розвитку, наявність сучасного обладнання, ефективність складського господарства, наявність власного транспорту, а також географічне розташування та доступність транспортних комунікацій [9]. Таким чином, інвестиційна привабливість підприємства сукупністю різнопланових факторів, які разом формують його стійкість та перспективи розвитку.

Висновки. Інвестиційна привабливість підприємства є багатьма факторними поняттями, що включають фінансовий стан, ефективність управління, ринкові позиції та рівень ризиків. Аналіз сучасних підходів до її оцінки показав, що для формування позитивного іміджу серед інвесторів підприємство має вдосконалити фінансову стратегію, підвищити ефективність управління активами та розширити доступ до нових ринків. До ключових заходів з підвищення інвестиційної привабливості можна віднести покращення фінансової стійкості, оптимізацію витрат, активізацію інноваційної діяльності та розбудову партнерських відносин. Отримані результати можуть бути використані для формування стратегії розвитку підприємств, орієнтованих на залучення інвестицій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аранчій, Д. С., and С. А. Гончаренко. "Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу." Наукові праці Полтавської державної аграрної академії 3 (2011): 59-64.
2. Бессонова, С., Комаров, А., & Сурган, В. (2023). Поліпшення інвестиційної привабливості промислових підприємств. Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки, (1 (38)), 75-80.
3. Вільгуцька, Р. Б., Лема, Г. В., Федорчак, О. Є., & Михайлишин, Л. І. (2020). Інвестиційна привабливість підприємств: оцінка, організаційне забезпечення, управлінські компетенції. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону, (16 (2)), 158-170.
4. Воробйова, Є.І., Бантурова В.І., Блажевич О.Г. Теоретичні засади оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Бюлетень науки та практики. 2016. №6 (7). С. 217 - 224.
5. Короткова, О. В. "Інвестиційна привабливість підприємства та методики її оцінювання." Ефективна економіка 6 (2013).
6. Краснокутська, Н. С., & Струк, В. В. (2017). Інвестиційна привабливість підприємства як об'єкт оцінювання. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/d983e850-984a-4809-929a-fc6447f581e8>
7. Маслак М.О. Визначення факторів інвестиційної привабливості підприємства. Науковий журнал «Молодий вчений» 2016. №6 (33). С.61-64

8. Ніконова, Н.В. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. Економічний вісник університету. Збірник наукових праць вчених та аспірантів. 2017. №32-1. С.81-89.
9. Сметана, Д. О. (2024). Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. URL: <https://dspace.khadi.kharkov.ua/items/7cd3bb0f-6984-4035-8e09-df089da927eb>
10. Ткаченко, Р. Р. (2020). Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/78567>

REFERENCES

1. Aranchii, D. S., and S. A. Honcharenko. "Investytsiina pryvablyvist pidpryiemstv: sutnist, faktory vplyvu ta otsinka isnuuiuchykh metodyk analizu." *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi aharnoi akademii* 3 (2011): 59-64.
2. Bessonova, S., Komarov, A., & Surhan, V. (2023). Polipshennia investytsiinoi pryvablyvosti promyslovykh pidpryiemstv. *Visnyk Pryazovskoho Derzhavnoho Tekhnichnoho Universytetu. Seria: Ekonomichni nauky*, (1 (38)), 75-80.
3. Vilhutska, R. B., Lema, H. V., Fedorchak, O. Ye., & Mykhailyshyn, L. I. (2020). Investytsiina pryvablyvist pidpryiemstv: otsinka, orhanizatsiine zabezpechennia, upravlinski kompetentsii. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, (16 (2)), 158-170.
4. Vorobiova, Ye.I., Banturova V.I., Blazhevych O.H. *Teoretychni zasady otsinky investytsiinoi pryvablyvosti pidpryiemstva. Biuletyn nauky ta praktyky*. 2016. №6 (7). S. 217 - 224.
5. Korotkova, O. V. "Investytsiina pryvablyvist pidpryiemstva ta metodyky yii otsiniuvannia." *Efektivna ekonomika* 6 (2013).
6. Krasnokutskaya, N. S., & Struk, V. V. (2017). Investytsiina pryvablyvist pidpryiemstva yak ob'ekt otsiniuvannia. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/d983e850-984a-4809-929a-fc6447f581e8>
7. Maslak M.O. *Vyznachennia faktoriv investytsiinoi pryvablyvosti pidpryiemstva. Naukovyi zhurnal «Molodyi vchenyi»* 2016. №6 (33). S.61-64
8. Nikonova, N.V. *Investytsiina pryvablyvist pidpryiemstv: sutnist, faktory vplyvu ta otsinka isnuuiuchykh metodyk analizu. Ekonomichni visnyk universytetu. Zbirnyk naukovykh prats vchenykh ta aspirantiv*. 2017. №32-1. S.81-89.
9. Smetana, D. O. (2024). *Otsiniuvannia investytsiinoi pryvablyvosti pidpryiemstva*. URL: <https://dspace.khadi.kharkov.ua/items/7cd3bb0f-6984-4035-8e09-df089da927eb>
10. Tkachenko, R. R. (2020). *Investytsiina pryvablyvist pidpryiemstva ta metodychni pidkhody do yii vyznachennia*. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/78567>

Novosad Igor Volodymyrovych
(Postgraduate student of PVNZ "European University")

Shpak Zoryan Ivanovych
(Postgraduate student of PVNZ "European University")

TITLE OF THE ARTICLE

Abstract. *The investment attractiveness of an enterprise is a factor of its sustainable development and competitiveness. The article considers the essence of investment attractiveness, its main components and influencing factors. Modern approaches to assessing investment attractiveness are analyzed and the main directions of its improvement are identified. Particular attention is paid to the issues of optimizing internal and external factors that affect the investment attractiveness of enterprises, as well as the role of management decisions in this process.*

Keywords: *investment attractiveness, enterprise, investments, assessment, competitiveness, financial condition, strategic development.*